

Jan-Erik Lane & Svante Ersson: **Politics and Society in Western Europe**. SAGE Publications, London — Beverly Hills — Newbury Park — New Delhi 1987.

Vertaileva politiikan tutkimus näyttää olevan yksi tämän päivän valtio-opin kasvavista alueista. Tutkimusalue ja kaantuu selvästi toisistaan erottuviin tutkimusperinteisiin.

Ensiksi on perinteistä vertailevaa tutkimusta, jossa kvalitatiivisin menetelmin vertaillaan määrättyjä poliittisia instituutioita kahdessa tai muutamassa maassa. Tämä tutkimusperinne ei ole kuollut vaan näyttää pikemminkin elävän uutta nousukautta muunlaisen vertailevan politiikantutkimuksen rinnalla.

Toiseksi on varsinkin 1950- ja 1960-luvuilla muodissa ollutta systeemianalyttistä vertailevaa politiikan tutkimusta, jonka tavoitteena oli pikemminkin yleisellä tasolla olevien teorioiden rakentaminen kuin konkreettinen empiirinen analyysi. Poliittisen järjestelmän ja demokraattisen järjestelmän stabiilisuus olivat tämän tutkimusperinteen tärkeimpiä aiheita.

Kolmanneksi on 1970-luvulla voimakkaaseen nousuun lähtenyt kvantitatiivinen vertailevan politiikantutkimuksen suuntaus, jossa tutkitaan suurta maaryhmää empiirisiin menetelmin, tavallisesti tilastollisia analyysimenetelmiä käyttäen.

Näiden eri suuntausten välillä on selvästi koulukunta-
maista kiistelyä. Kvalitatiivisia analyysimenetelmiä käyttävät tutkijat korostavat sitä, että maiden välisiä eroja vertailtaessa on kiinnitettävä huomiota suureen määrään yksityiskohtia jokaisessa tarkasteltavassa maassa. Siksi vertailut on rajoitettava vain muutaman tutkimusyksikön väliseksi. Tilastollisten menetelmien käytölle ei tavallisesti ole hyviä edellytyksiä. Sen sijaan käytetään historiatieteen kvalitatiivisia menetelmiä, jotka yhdistetään systemaattisen yhteiskuntatieteen typologioiden rakentamiseen.

Kvantitatiivisia analyysimenetelmiä käyttävien tutkijoiden mukaan on mahdotonta sanoa, mitkä ominaisuudet ovat vain jollekin maalle ominaisia, mitkä taas yhteisiä suuremmalle maajoukolle, ellemme vertaile suurta joukkoa ominaisuuksiltaan jossakin määrin samantyyppisiä maita. Aiheesta riippuen perusjoukkona voivat olla kaikki kehittyneet kapitalistiset maat, kaikki sosialistiset maat, kaikki kehitysmaat jne. Tilastolliset menetelmät tarjoavat tällöin luontevan välineen analysoida maiden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä.

Jan-Erik Lanen ja Svante O. Erssonin kirja »Politics and Society in Western Europe» rakentuu kahden erilaisen tutkimusperinteen varaan. Sen kysymyksenasettelut lähtevät liikkeelle 1950- ja 1960-lukujen poliittista stabiilisuutta ja jatkuvuutta käsittelevistä kirjoituksista ja sen tutkimusmenetelmänä on kvantitatiivinen vertaileva tutkimus.

Kirjan ensimmäisessä luvussa esitetään tiivis ja naseva katsaus Lipsetin, Dahlin, Lijphartin, Sartorin, Doddin, Lehmbuchin, Schmitterin, Budgen, Farlien ja Powellin analyyseihin poliittisesta stabiilisuudesta. Tämän jälkeen kirjoittajat analysoivat empiirisesti poliittista jatkuvuutta kuudessatoista Länsi-Euroopan maassa. He tarkastelevat yhteiskunnallisia ristiriitauttavuuksia (cleavages), poliittisia puolueita ja puoluejärjestelmiä, poliittista päätöksentekoa ja poliittisen keskustelun teemoja (issues). Teos päättyy lukuun, jossa regressioanalyttisin menetelmin tehdään yhteenvetoa poliittisesta stabiilisuudesta ja sen ehdoista.

Kirjan johtopäätökset relativoidivat monia vanhoja uskomuksia. Kirjoittajien mukaan poliittinen stabiilisuus ei ole yhteiskunnan yksidimensionaalinen ominaisuus. Ei ole mielekäästä puhua poliittisesta stabiilisuudesta ilman, että täsmennetään minkä elämänalueiden stabiilisuutta tarkastellaan. Poliittisten voimien stabiilisuudesta ei voida suoraan päätellä, että myös valtiollinen hallitseminen olisi stabiilia. Vanhat uskomukset siitä, että kaksipuoluejärjestelmä tuottaisi vakaammat poliittiset olot kuin monipuoluejärjestelmä, ei saa tukea empiirisistä analyyseistä. Poliittinen epävakaisuus voi yhtä hyvin toteutua joko kaksipuoluejärjestelmän tai monipuoluejärjestelmän olosuhteissa.

Yhteiskunnan sosio-ekonomisen rakenteen ja poliittisen stabiiliteetin välillä ei ole mitään mekaanista yhteyttä. Yhteiskunnan ristiriitauttavuuksien runsaus ja voi-

makkuus heikentää poliittista stabiilisuutta, mutta poliittiset hallitsemisinstituutiot voivat tällaisessakin tilanteessa kerätä yhteen erilaisia yhteiskunnallisia intressejä ja ylläpitää vakaita poliittisia oloja.

Kirjan kysymyksenasettelut ovat rohkeita. Ne tähtäävät suuren teorian (grand level theory) kehittämiseen, joka huipentuu kirjan viimeisessä luvussa tehtäviin synteeseihin.

Kirjoittajilla on kahden tyyppisiä ambitiesiä. Yhtäältä kirja on erikoistutkielma poliittisesta stabiilisuudesta Länsi-Euroopassa. Toisaalta se on tarkoitettu kurssikirjaksi. Kirjan takakannessa teosta suositellaan vertailevan politiikan tutkimuksen ja Länsi-Euroopan politiikan peruskurssikirjaksi. Tällaisten tavoitteiden yhteen sovittaminen on ongelmallista. Kirjassa on runsaasti sellaista empiiristä tietoa Länsi-Euroopan maiden poliittisista oloista, joka on sopivaa peruskurssiaineesta. Samalla kirjassa käydään keskustelua aikaisemman tutkimuksen kanssa siten, että käytettävät käsitteet oletetaan usein tunnetuksi. Samoin käytettävät monimuuttujamenetelmät oletetaan tunnetuksi.

Teosta voi kyllä hyvin suositella sekä vertailevan politiikan tutkimuksen harrastajille että perustutkintovaatimuksiin, mutta ei kuitenkaan vertailevan politiikan tutkimuksen peruskurssikirjaksi.

HEIKKI PALOHEIMO